

Siram AS
Bienersvei 6
3922 PORSGRUNN

Vår referanse
201620099-4

Deres referanse

Dato
09.11.2016

Kraftutbygging i Verksfossen i Homla, Malvik kommune. Foreløpig uttalelse vedrørende kulturminner.

Sør-Trøndelag fylkeskommune har mottatt ovennevnte søknad om kraftutbygging i Verksfossen i Homla for å vurdere kulturminneinteresser i området. Siram AS arbeider på vegne av Meråker Brug AS med to søknader til NVE. Den første søknaden gjelder konsesjon for bygging av minikraftverk i Verksfossen. Hvis man ikke skulle få konsesjon til bygging av minikraftverk ønsker man en løsning med endret reguleringsgrense hvor dammen tas ned og Foldsjøen reguleres fra dagens HRV 208,9 moh. til HRV 204 moh. LRV vil ikke endres og er i dag på 203 moh.

Den omsøkte konsesjonen til vassdrags- og kraftutbyggingen på Verksfossen berører et verdifullt industrikulturmiljø med spor i landskapet fra perioden 1653-1880. Historien til jernproduksjon i denne perioden er godt beskrevet på denne siden:

http://www.verketsvenner.no/mostadmark_jernverk_1_006.htm

Malvik kommune skriver om dette kulturmiljøet:

Mostadmark Jernverk er et friluftsmuseum som drives på frivillig basis av historielaget Mostadmark Jernverks Venner. Det ligger vakkert til i et turområde med opparbeidede stier. Jernverket er et av de mest bevaringsverdige verkene i Norge. Verket startet jern- og stålproduksjonen i 1657 og smeltingen ble innstilt i 1872. Driften var inndelt i tre perioder med produksjon av blant annet krigsmateriell, ovner, diverse støpejern og ulike stålprodukter - blant annet spiker.

På den nordre verkstomta finner vi i dag rester og ruiner av det eldste anlegget fra 1600-tallet, Norges eldste masovnsruin. Den gamle kontorbygningen "Contoiret" er restaurert og rommer i dag en utstilling av redskaper og verktøy fra de ulike driftsperiodene. Her er også installert en typisk Mostadmarksovn med vasemotiv samt en modell som viser en oversikt over hele anlegget slik det så ut i 1856. Gammelsmia er pietetsfullt restaurert og her er det lagt til rette for demonstrasjon av smedhåndverket. Labbistuggu, som opprinnelig fungerte som hvilested for smedene, er også satt i stand.

Saksbehandler: Anne Haug, anne.haug@stfk.no,

Postadresse:
Postboks 2350
sluppen
7004 TRONDHEIM

Besøksadresse:
Fylkeshuset
Erling Skakkesgt.14
7004 TRONDHEIM

Telefon: +47 72 81 10 00
Bankkonto: 8601.27.27277
Org.nr.: 938 634 556

E-postadresse:
Postmottak@stfk.no
Internett:
www.stfk.no

Kilde: <http://www.malvik.kommune.no/mostadmark-jernverk.173000.no.html>

Det er per i dag registrert seks SEFRAK kulturminner i dette området (historiske bygninger fra før 1900, registrert i 1983). Disse har registreringsnummer 1663 4 20 til 1663 4 25. Dagens status er ikke avklart (se vedlagte kartutsnitt over bebyggelse og SERFAK bebyggelse).

Tiltaket som det er søkes om konsesjon til vil medføre terrenginngrep som går gjennom dette kulturmiljøet. Delvis vil det medføre gravearbeid mot grunnmur av den historiske bebyggelsen slik rørledningsgrøft er skissert i den dokumentasjon vi har mottatt. Vi forutsetter at det tas hensyn til dette verdifulle historiske industri kulturmiljøet ved at det velges en rørføringsteknikk som fører til minst mulig åpent gravearbeid.

Vi ser fram til å motta dokumentasjon som viser profilsnitt som visualiserer planlagte tiltak og dens konsekvenser for det historiske industrikulturlandskapet.

Det lokale historielaget har kontrollregistrert og nyregistrert rester etter eldre bebyggelse/konstruksjoner/gruver i dette historiske området. Disse kulturminnene er per i dag ikke kartfestet i kulturminnebasen Askeladden.

Slike konstruksjoner som gruver, ovn, murrester osv. skal tas hensyn til. Kartfesting vil trolig skje i løpet av vinteren. Vi kan, etter at dette er gjort, sende et oppdatert kart.

Vi forutsetter at dette kulturmiljøet er prioritert vernet i kommunens gjeldende kulturplan og blir lagt til hensynsone bevaring i Malvik kommunes reviderte kulturminneplan som nå er under utarbeidelse. Området er ikke regulert per i dag.

Når det gjelder automatisk fredete kulturminner er det ikke kjent slike innenfor konsesjonsområdet / planområdet. Foldsjøen har helt siden steinalderen vært et attraktivt tilholdssted og det er kjent flere steinalderboplasser i sørlig ende av Foldsjøen. Disse ble oppdaget i forbindelse med Homlavassdrag utbyggingen på midten av 1980 – tallet. En av disse lokalitetene ble delvis undersøkt i 1986. I tillegg ble det funnet flere koksteinslokaliteter og ildsteder samt et jernframstillingsanlegg ved Sørneset. Det er derfor potensiale for både steinalderlokaliteter og utmarkskulturminner som for eksempel jernframstillingsanlegg, kullgroper og fangstanlegg i området.

T 20981. Funn av flintredskaper fra steinalderlokalitet 4 A, Foldsjøen. Delvis undersøkt i 1986 av Lil Gustafson.

Med en endret reguleringsgrense fra HRV 208,9 til 204 vil områder som i dag ligger under vann bli blottlagt. Eventuelle kulturminner vil da ligge i en erosjonssone og vil kunne være utsatt for skader i de områder hvor det er store svingninger mellom HRV og LRV.

Før vi kan gi uttalelse må det derfor foretas en arkeologisk feltregistrering innen planområdet for å avklare forholdet til *automatisk fredete kulturminner* (forminner). Omfanget av en slik registrering vil avhenge av hvilken løsning man velger og vi må derfor komme tilbake til omfang og budsjett etter at eventuell konsesjon er gitt og man vet mer om hvilke inngrep som skal gjøres.

En registrering innebærer befarings av arkeologer fra fylkeskommunen som vil påvise alle kulturminner eldre enn 1537 innen planområdet. Slike kulturminner er fredet etter kulturminneloven og vil være premissgivende for regulering av arealet.

Den arkeologiske registreringen samt nødvendig for- og etterarbeid bekostes av tiltakshaver med hjemmel i kulturminnelovens § 10.

Med hilsen

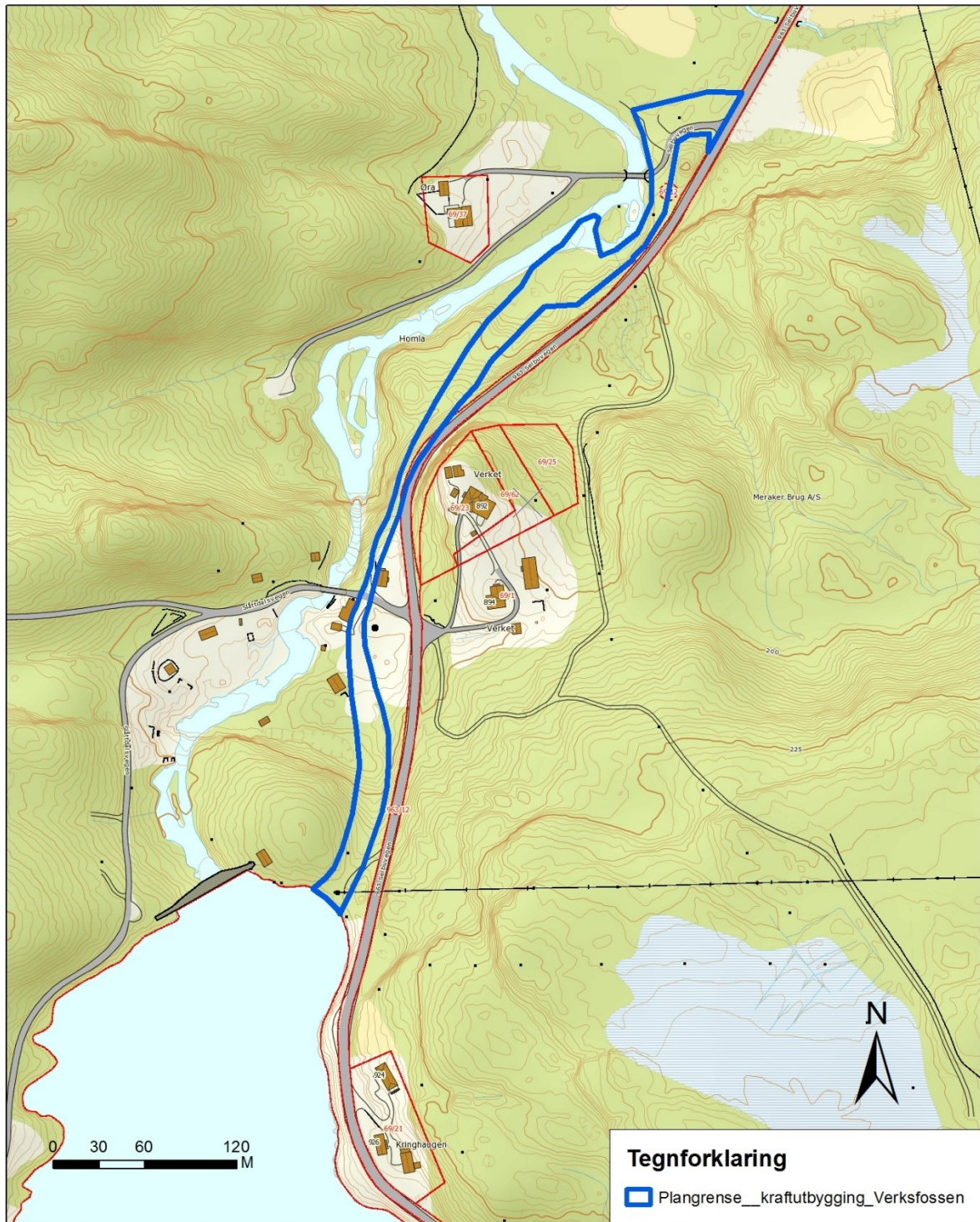
Anne Haug
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og derfor ikke signert.

Vedlegg: Oversiktskart som viser plangrense, Verksfossen, Malvik
Oversiktskart som viser registrerte kulturminner fra Foldsjøen 1986
Oversiktskart som viser bebyggelse og SEFRAK bebyggelse i matrikkel

Kraftutbygging, Verksfossen, Homla Malvik kommune

Kart: Anne Haug, STFK 04.11.2016

Oversiktskart som viser plangrense, Verksfossen, Malvik

